

Розділ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ, МАЙСТЕРНОСТІ, ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ

УДК 378.091. 3-051 :78

© 2018

Гао Десян

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ ДО КЕРІВНИЦТВА ВОКАЛЬНО-ХОРОВИМИ КОЛЕКТИВАМИ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

У статті розглядається проблема підготовки майбутніх учителів музики до керівництва вокально-хоровими колективами учнівської молоді. Здійснено аналіз науково-педагогічної літератури з метою обґрунтування методичних основ дослідження з позицій управлінської координації мистецького процесу. Представлено основні підходи до підготовки майбутніх учителів музики до керівництва вокально-хоровими колективами учнівської молоді, з'ясовано ключові ознаки управлінської діяльності, визначено функції керівника вокально-хорового колективу. Узгоджено подальші напрямки дослідження заявленого наукового завдання.

Ключові слова: майбутній вчитель музики, вокально-хорове навчання, керівництво колективом, управління творчим процесом, методологічні підходи.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Глобальні світові реалії перетворень і змін вносять корективи в зміст освітніх систем України та Китаю. Нагальним завданням яких є формування у майбутніх учителів комплексу фахових знань, а також, чітких уявлень про специфіку керівництва педагогічними системами, що у сучасних умовах є одним із основних завдань підготовки майбутніх учителів до самостійної професійної діяльності. Адже педагогічна діяльність, як і будь-яка інша, передбачає досягнення певних цілей, реалізація яких можлива виключно за умов координації навчального процесу вчителем, виявлення достатніх і необхідних умов для прийняття рішень, сам процес прийняття рішення, а також форми і методи організації та контролю його перебігу і результативності.

У даному вимірі вокально-хорове навчання майбутніх учителів музики на факультетах мистецтв педагогічних університетів не є винятком. Адже підготовка студентів до керівництва вокально-хоровими колективами учнівської молоді передбачає набуття майбутніми вчителями музики комплексу фахових знань для узгодження мистецьких характеристик вокально-хорового процесу та оволодіння управлінськими стратегіями і тактиками організації, керівництва, координації колективної вокально-хорової роботи учнівської молоді. Масштабність завдань, які постають перед керівником мистецького гурту, потребують формування у студентів під час вокально-хорового навчання готовності до планування, організації, мотивації, цілепокладання, контролю, управління комунікаціями, підтримки режиму діяльності, реалізації програм і цілей для досягнення продуктивної творчої мети.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Завдання розуміння й упорядкування навчального мистецького процесу з точки зору управління педагогічними системами на даний час не було предметом спеціальних досліджень і публікацій. Тому методологічними основами формування готовності майбутніх учителів музики до керівництва вокально-хоровими колективами учнівської молоді є комплексний базис науково-педагогічних, мистецтвознавчих і управлінських концепцій, а саме: філософські погляди В. Андрушенка, І. Зязюна, Б. Новікова; управлінські концепції Д. Дерлоу, П. Друкера, О. Рой, Б. Скіннера; теорія поетапного формування розумових дій П. Гальперіна, Н.Тализіної; праці з психології управління І. Беха, Н. Коломенського, В. Панова; педагогічні концепції Н. Гузій, О. Пехоти, В. Сітарова, С. Сисоєвої, А. Хуторського; теорії та методики мистецької освіти А.Козир, О. Олексюк, В. Орлова, Г. Падалки, О. Ростовського, О. Рудницької; положення методики управління хором Б.Асаф'єва, М. Канерштейна, М. Колеси, А. Лащенко, К. Пігрова, П. Чеснокова; дослідження специфіки роботи з вокально-хоровими колективами Т.Жигінас, І.Коваленко, Лінь Хай, Лі Сянчжень, Л. Паньків, І. Топчієвої, Ху Манлі, Цао Хункай, Чжай Хуань, Чжан Яньфень; дисертаційні дослідження П. Д'ячук, О. Овчарук, М. Опачко, С. Малиновської свідчать про актуальність проблеми управління як важливого сегменту навчального мистецького процесу.

Аналіз наукової літератури дозволив з'ясувати, що основною формою роботи з учнями в умовах загальноосвітньої школи є колективні музичні заняття. З цього приводу Л. Паньків зауважує, що «саме вмиле педагогічне керівництво повинно забезпечити той рівень розвитку дитячого творчого колективу, при якому кожен з учасників буде має можливість самовираження і самореалізації через полілог в спільному музикуванні» [8, с. 12]. Відтак, розгляд завдань формування готовності майбутніх учителів музики до керівництва вокально-хоровими колективами учнівської молоді знаходиться у площині опанування студентами управлінськими стратегіями і тактиками керівництва музичним колективом учнів з позицій продуктивної координації мистецького процесу. Отже, актуальним на даний час є пошук механізмів оптимізації вокально-хорового навчання майбутніх

учителів музики, спрямованості навчального процесу на формування управлінської компетентності майбутніх учителів музики для продуктивного керівництва дитячими мистецькими гуртами у процесі роботи з навчальними хоровими колективами. Проте робіт, присвячених проблемі керівництва вокально-хоровими колективами учнівської молоді на даний час не проводилось.

Формування цілей статті... Актуальність окресленої теми та її недостатня розробленість зумовили постановку цілей статті: розглянути методологічний контекст підготовки майбутніх учителів музики до керівництва вокально-хоровими колективами учнівської молоді.

Виклад основного матеріалу дослідження... Питання формування готовності майбутніх учителів музики до вокально-хорової роботи, стратегічне спрямування студентів до розуміння і опанування основ керівництва мистецькими колективами учнівської молоді співвідноситься з основним завданням мистецької освіти – формуванням компетентного фахівця, наповненого комплексом знань, організаційних форм і технологічних прийомів управління педагогічним мистецьким процесом, спрямованого на результативне й ефективне досягнення запланованих творчих цілей. Оскільки керівництво мистецькою, зокрема, вокально-хоровою діяльністю, в основі своїй є мистецтвом комунікації керівника і колективу, здійснення якої потребує особливих управлінських умінь для узгодження мистецьких характеристик вокально-хорового процесу та оволодіння управлінськими стратегіями і тактиками організації, цілепокладання, планування, прогнозування, контролю, управління комунікаціями, підтримки режиму діяльності, реалізації програм і цілей для досягнення продуктивної творчої мети та координації колективної мистецької дії.

Розгляду питання підготовки студентів до вокально-хорової роботи присвятили увагу дослідники І. Коваленко, Лі Сянчжень, Л. Паньків, І. Топчієва, Ху Маньлі, Чжай Хуань, Чжан Яньфень та ін. У даних роботах розкриті специфіка і зміст вокально-хорового навчання, визначені структурні особливості, розроблені шляхи та оприлюднені особливості методичного забезпечення процесу вокально-хорового навчання. Широкий лан напрямків дослідження дозволяє констатувати складність змісту вокально-хорової роботи у взаємозв'язку музично-інтонаційних, психологічно-емоційних, комунікативно-перетворювальних, рефлексивно-оцінювальних складових. Зокрема, Ху Маньлі вважає, що сучасний вчитель музики повинен уміти працювати з усіма різновидами учнівських вокально-хорових колективів (ансамблів) на високому професійному рівні, бути готовим до постійного самовдосконалення, враховуючи тенденції розвитку світової вокально-хорової культури. Вокально-хорове навчання майбутніх учителів музики, згідно позиції Ху Маньлі, реалізується в умовах освітнього процесу у вищому навчальному педагогічному закладі мистецької освіти та спрямована на набуття особистістю навчального досвіду, співацьких і диригентсько-хорових компетенцій [9].

Варто зазначити, що специфіку підготовки майбутнього вчителя музики до керівництва вокальними ансамблями Ху Маньлі вбачає у співацькій компетентності, глибоких знаннях вокально-хорового репертуару, в мистецтві оволодіння керівником вокального ансамблю не лише організаторськими здібностями, але й виконавськими вокальними умінь й навичками, оскільки бути компетентним означає бути обізнаним, авторитетним, уміти мобілізувати в даній ситуації набуті знання та досвід.

Тотожної позиції притримується Лі Сянчжень, наголошуючи на тому, що специфіка вокально-хорової діяльності з музичного навчання учнів потребує від майбутнього вчителя музики глибоких теоретичних знань, практичних навичок та організаторських умінь. Разом із тим, дослідниця проводить думку про те, що для цієї роботи студентам необхідні сформовані на високому рівні якості педагога-вихователя, особистості, здатної до здійснення духовного впливу на особистість учня, до виховання гармонійної людини засобами музичного мистецтва як на уроці музики, так і в процесі творчо-музичної діяльності у позаурочний час. Лі Сянчжень стверджує, що готовність майбутнього вчителя музики до організації вокально-хорової діяльності підлітків є здатність до успішного здійснення вокально-хорової діяльності, що формується в процесі спеціально організованої фахової підготовки, зумовленої високим рівнем розвитку особистісно-професійних якостей та здібностей студента, які сприяють ефективній організації урочної та позаурочної діяльності учнів [7].

Повністю поділяючи дані погляди на особливості вокально-хорового навчання майбутніх учителів музики, тим не менше, вважаємо за потрібне акцентувати увагу саме на важливості вокально-хорового навчання для учнівської молоді загальноосвітніх шкіл, оскільки, на нашу думку, одними із найпопулярніших видів мистецької діяльності учнівської молоді є вокально-хорова, яка дозволяє реалізувати власні потреби, відновити емоціонально-фізичний стан після навчальних навантажень засобами музичного мистецтва, отримувати задоволення від спілкування з музичним мистецтвом, відповідно до власних інтересів тощо. Культурно-мистецький інформаційний пласт, закладений у творах вокально-хорового мистецтва, дозволяє спрямувати учнівську молодь до ціннісних джерел світової культури у категорії інтерес-розуміння-творення-трансляція.

Комплексний зміст вокально-хорової діяльності учнівської молоді потребує ретельної організації, координації, що є важливою складовою навчального мистецького процесу, із застосуванням педагогічних технологій управління, максимально адаптованих до індивідуальних особливостей учнів (С. Архангельський,

Р. Аткинсон та ін.), відкриваючих перспективи автоматизації вокально-хорової діяльності учнів загальноосвітніх шкіл [1].

Педагогічні технології управління характеризуються адаптацією до різних умов навчання, зберігаючи цілепокладальну стратегію, а саме: системність; технологічність; керованість навчальним процесом; ефективність; результативність, здатністю до розвитку та вдосконалення.

Енциклопедичний словник [10] подає опис визначень поняття «керівництво», яке пов'язане з перерахуванням завдань «організованих систем різної природи, що забезпечує збереження їх певної структури, підтримку режиму діяльності, реалізації їх програм і цілей», а відтак, перелічує функції та завдання, які постають перед керівником. До цього П. Дьячук додає ще організаторську функцію управління, а основним завданням управління процесом навчання П. Дьячук висуває цільову установку, яка складається в оптимізації навчального процесу, підвищення ефективності засвоєння знань, умінь і навичок, розвитку розумових здібностей учнів [4].

З позицій педагогічної науки, дефініція «керівництво» тотожне з поняттям «управління навчальною діяльністю», яке Г. Гунда розглядає як «цілеспрямований вплив на учнів, що полягає в спостереженні, контролі якості засвоєння елементів діяльності, корекції помилок» [3], а В. Панов уособлює з педагогічним процесом впродовж етапів впровадження педагогічного впливу, а саме: вплив на якість навчання через констатацію первісного стану, цілепокладання, планування, прогнозування, зворотній зв'язок, обробку інформаційного простору, корекцію і реалізацію визначених цілей [5, с. 176].

Урахування вищезазначених наукових поглядів, аналіз наукової літератури дозволив визначити основні підходи до підготовки майбутніх учителів музики до керівництва вокально-хоровими колективами учнівської молоді, а саме: синергетичний, аксіологічний, компетентнісний, комунікативно-конструктивний, діяльнісно-творчий, аналітично-інформаційний підходи, які ми розглядаємо у системній взаємодії.

Синергетичний підхід у підготовці майбутніх учителів музики до керівництва вокально-хоровими колективами учнівської молоді розкриває самоорганізаційний аспект даної діяльності. Вокально-хорове навчання майбутніх учителів музики у рамках даного підходу передбачає конструювання стратегій вокально-хорового навчання, способів їх реалізації у навчанні, способів та стилів досягнення результатів навчання, конкретизації шляхів досягнення мети вокально-хорового навчання студентами.

Аксіологічний підхід уможливує у змісті вокально-хорового навчання реалізацію гуманістично-ціннісної освітньої парадигми. Цей підхід реалізується через розкриття культурологічного контексту системи мистецького знання і включає вивчення ціннісних аспектів керівництва вокально-хоровим процесом, спектру ціннісних характеристик загальнокультурних надбань, що складають основу та визначають якісні ціннісні маркери вокально-хорової діяльності, вмотивовуючи, тим самим, студентів до прийняття і оволодіння її ціннісним ланом.

У результаті компетентнісного підходу формується, реалізується та діє виконавсько-управлінський комплекс вокально-хорового навчання. Упорядковується і наповнюється базис фахових компетенцій майбутніх учителів музики, що забезпечує цілісно-якісне оволодіння методично-управлінським інструментарієм вокально-хорової роботи, формує здатність до свідомого оперування вокально-хоровим процесом.

Комунікативно-конструктивний підхід передбачає систему комунікативної діяльності; систему діалогічної взаємодії; систему створення комфортного мистецького середовища, систему усунення й неприйнятності психологічних бар'єрів тощо. Даний підхід забезпечує реагування на проблеми, механізми пошуку і прийняття рішення, цілепокладання, прогнозування наслідків управлінського впливу у вокально-хоровому навчанні.

Аналітично-інформаційний підхід забезпечує дослідницький аспект вокально-хорового навчання. У рамках аналітично-інформаційного підходу передбачається всебічне оцінювання студентами деталізованого комплексу інформації вокально-хорового навчання, а також, аналізу, обробки, передачі, зберігання та перетворення інформації, узагальненні та виокремленні певних закономірностей течії та перебігу вокально-хорового навчання. Даний підхід підпорядкований системі інтелектуальних операцій з переробки, передачі та використання інформації в керівництві вокально-хоровим процесом.

Діяльнісно-творчий підхід дозволяє спрямовувати зміст і форми вокально-хорового навчання на осмислення й репродукування студентами діяльнісних стратегій управління для координації, прийняття рішень, контролю та досягнення результативності творчого навчального процесу.

Обґрунтування методологічних підходів до формування готовності майбутніх учителів музики до керівництва вокально-хоровими колективами учнівської молоді дозволило дійти висновку про те, що керівництво є процесом планування, організації, мотивації, цілепокладання, контролю, управління комунікаціями, підтримки режиму діяльності, реалізації програм і цілей для досягнення продуктивної творчої мети. Зважаючи на специфіку вокально-хорової роботи нами з'ясовані ключові ознаки її керівництва, що вбирають у себе цілепокладання (свідома постановка цілей); суб'єктів вокально-хорового процесу (комунікативний лан керуючої і керованої системи); характеристики вокально-хорового процесу (виконавсько-творчий лан, його трансформації); підтримку режиму життєдіяльності (стратегічно-управлінський лан, прийняття й утілення управлінського рішення).

Реалізація змісту підготовки майбутніх учителів музики до керівництва вокально-хоровими колективами учнівської молоді представлені у синтезі конструктивів управлінської діяльності, що дозволяє розглядати керівництво вокально-хоровим процесом як циклічний процес від цілепокладання через координацію до реалізації у презентації; як професійну майстерність вчителя музики, спрямовану на формування творчої індивідуальності кожного учасника вокально-хорового колективу учнівської молоді; як мистецтво стратегічного управління ситуативними перетвореннями, прийняття рішень, їх реалізація відповідно цілей і завдань навчального процесу.

З урахуванням наведених даних визначені функції керівника вокально-хорового колективу, а саме: цілепокладальна, організаційна, прогностична, проектувальна, корпоративна, оцінна, управлінська, контролююча, творча.

Висновки... Таким чином, висвітлення методологічних основ підготовки майбутніх учителів музики до керівництва вокально-хоровими колективами учнівської молоді дозволило оприлюднити прохідні результати наукового дослідження і звести підґрунтя для подальшого наукового пошуку шляхів формування готовності майбутніх учителів музики до керівництва вокально-хоровими колективами учнівської молоді.

Використана література:

1. Аткинсон, Р. Адаптивные обучающие системы: Попытки оптимизировать процесс обучения. Человеческая память и процесс обучения / Р. Аткинсон. – М.: Просвещение, 1980 – 274 с.
2. Бех І.Д. Теоретико-прикладний сенс компетентнісного підходу в педагогіці / Іван Дмитрович Бех // Педагогіка і психологія. – Київ : АПН України, 2009. – № 2. – С. 26-31.
3. Гунда Г.В. Інновації у підготовці фахівця в умовах класичного університету / Г.В. Гунда, В.В. Сагарда. – Ужгород : УжДУ, 2000. – 183 с.
4. Дьячук, П.П. Управление процессом адаптации обучаемого к динамическим проблемным средам / П.П. Дьячук // Информатизация обучения математике и информатике; педагогические аспекты: материалы международной научной конференции. – Минск, 2006. – С. 106-112.
5. Панов В.И. Психодидактика общеобразовательных систем /В.И. Панов. – СПб. : Питер, 2007. – 352 с.
6. Козир А.В. Професійна майстерність учителів музики: теорія і практика формування в системі багаторівневої освіти: [монографія] /А.В. Козир. – Київ : НПУ імені М.Драгоманова, 2008. – 378 с.
7. Лі Сянчжень. Специфіка підготовки майбутніх учителів музики до вокально-хорової діяльності учнів /Лі Сянчжень //Педагогічна освіта: теорія та практика: збір. наук. статей Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. – Вип. 19 (2-2015). – Кам'янець-Подільський, 2015. – С. 289-293.
8. Паньків Л.І. Теорія та методика підготовки майбутнього вчителя до керівництва учнівськими музичними колективами : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Л.І. Паньків ; наук. кер. О.П. Рудницька ; Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова. – Київ, 2005. – 19 с.
9. Ху Маньлі. Специфіка підготовки майбутніх учителів музики до роботи з вокальними ансамблями /Ху Маньлі //Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. – Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: зб. наук. праць. – Вип. 21 (26). – Київ : Вид-во НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2016. – С.99-103.
10. Энциклопедический словарь : М. : Сов. энциклопедия, 1983. – 1600 с.

Гао Десян

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ МУЗЫКИ К РУКОВОДСТВУ ВОКАЛЬНО-ХОРОВЫМИ КОЛЛЕКТИВАМИ УЧАЩЕЙСЯ МОЛОДЕЖИ

В статье рассматривается проблема подготовки будущих учителей музыки к руководству вокально-хоровыми коллективами учащейся молодежи. Осуществлен анализ научно-педагогической литературы с целью обоснования методических основ исследования с позиций управленческой координации художественного процесса. Представлены основные подходы к подготовке будущих учителей музыки к руководству вокально-хоровыми коллективами учащейся молодежи, выяснены ключевые признаки управленческой деятельности, определены функции руководителя вокально-хорового коллектива. Согласованы дальнейшие направления исследования заявленного научной задачи.

Ключевые слова: будущий учитель музыки, вокально-хоровое обучение, руководство коллективом, управление творческим процессом, методологические подходы.

Gao Desyan

METHODOLOGICAL FOUNDATIONS FOR THE TRAINING OF FUTURE MUSIC TEACHERS TO THE LEADERSHIP OF VOCAL AND CHORAL GROUPS OF PUPILS' YOUTH

The article deals with the problem of preparing future music teachers for guidance of vocal and choral groups of pupils' youth. The author's view is that pedagogical activity involves the achievement of certain goals, the realization of which is possible only with the coordination of the educational process by the teacher, the identification of sufficient and necessary conditions for decision-making, the decision-making process itself, as well as the forms and methods of organization and control of its course and performance. In this dimension, vocal-choral training of future music teachers at the faculties of the arts of pedagogical universities is no exception. The analysis of scientific and pedagogical literature is carried out with the aim of substantiating the methodological foundations of the research from the point of view of the managerial coordination of the artistic process. As a result, it is proved that the scale of the tasks facing the head of the artistic group requires the formation of students during vocal-choral training of readiness for planning, organization, motivation, goal-setting, control, communication management, support of the activity regime, implementation of programs and goals for achieving a productive creative goal. The concept of "leadership" and "management" is

agreed in the work; it is proved that pedagogical management technologies are characterized by adaptation to different learning conditions, while preserving the goal-setting strategy, namely: systematic; manufacturability; manageable learning process; efficiency; performance, ability to develop and improve.

The basic approaches to the preparation of future music teachers for the management of vocal and choral groups of pupils' youth are presented, namely: synergetic, axiological, competence, communicative-constructive, activity-creative, analytical-informational. The key signs of management activity, including the whole laying, subjects of the vocal-choral process, characteristics of the vocal-choral process, support of the mode of life are revealed. The functions of the head of the vocal-choral collective are defined: goal-setting, organizational, prognostic, design, corporate, evaluative, managerial, controlling, creative. The further directions of research of the stated scientific task are agreed upon.

Key words: Key words: future teacher of music, vocal-choral training, team leadership, creative process management, methodological approaches.

Подано до редакції 13.12.2018.

Рекомендовано до друку канд.пед.наук, доц. І.О.Топчіською

УДК 378.035

© 2018

Жукова О.А.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ КЛАСИЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

У статті дано аналіз системному, особистісному, особистісно-орієнтованому та компетентнісному підходам до розвитку соціальної компетентності студентів класичних університетів. Дано визначення поняттю «методологія», яке розглядається як система принципів, а також способів побудови й організації теоретичної та практичної діяльності.

Система принципів, що є основою зазначених підходів, дозволяє вирішити протиріччя, що виникають в процесі розвитку соціальної компетентності здобувачів вищої освіти як на рівні загальнонаукової методології, так і на рівні конкретно наукової методології й технологічного рівня під час організації та проведення наукового дослідження щодо розвитку соціальної компетентності тих, хто навчається.

Ключові слова: соціальна компетентність, підходи, класичний університет, розвиток.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Проблема підготовки компетентного фахівця, конкурентоздатного на ринку праці, є вельми актуальною. Як певна властивість суб'єкта, його інтегральна характеристика, конкурентоспроможність може бути розглянутою крізь призму його компетентності. Однією з ключових компетентностей сучасної людини є соціальна компетентність, сформованість якої дозволяє йому вільно функціонувати в суспільстві і жити у злагоді з ним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... В працях сучасних дослідників розглянуто процеси формування й розвитку різних складових соціальної компетентності: соціально-психологічної (Е. Белецький [4], А. Євсєєв [10]); соціально-перцептивної (Н. Єршова [12], О. Осєєва [26], А. Фатихова []); соціально-трудової (С. Кінаш [18]); соціально-екологічної (О. Перфілова [29]); соціокультурної (М. Боліна [5], Г. Поленової [34]); соціально-педагогічної (Н. Клименко [19]) й ін.

У роботах І. Захарової [13], Н. Калініної [14], Г. Марасанова та Н. Рототаєвої [23] певний акцент зроблено на вивченні психологічних основ соціальної компетентності.

На психолого-педагогічному супроводі процесу формування соціальної компетентності наголошувалось у працях О. Борисенко [7] та Н. Калініної [15].

Питанням забезпечення формування соціальної компетентності приділено увагу в дослідженні Н. Ляхової [22].

Різні аспекти формування й розвитку компетентності зазначеного виду в межах освітнього середовища навчального закладу досліджувались А. Демчук [9], Л. Каримовою [16], О. Колобовою [17], С. Краснокутською [20] тощо.

Аналіз зазначених досліджень дозволяє зробити висновок про те, що закладені в них ідеї формування і розвитку соціальної компетентності у представників різних вікових і соціальних груп, безперечно, мають значну теоретичну і практичну цінність. Однак, процес розвитку соціальної компетентності у студентів класичних університетів засобами використання ігрових технологій залишається майже недослідженим, що і обумовило вибір теми нашої статті. З огляду на те, що кожен дослідник, в залежності від теми та поставлених завдань, обирає підходи, положення яких є підґрунтям побудови певної моделі, ми пропонуємо детально розглянути зміст тих підходів, що задають вектор саме нашого дослідження.

Формулювання цілей статті... Мета статті полягає у визначенні сутності положень системного, особистісного, особистісно-орієнтованого, компетентнісного підходів, що можуть бути застосованими для побудови моделі розвитку соціальної компетентності здобувачів вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження... Головною ознакою проведення будь-якого наукового дослідження є досконале вивчення необхідної сукупності методів, прийомів, засобів, що мають певне